

Bloemdek, bloembekleedselen

– een samenvatting

Door : Luuc Bauer

Onder bloembekleedselen begrijpt men alles wat het eigenlijke bloeien, stamper en meeldraden dus, aantrekkelijk beschermend omhult. Linnaeus verwees naar bloemen als het met draperieën beklede bruidsbed waarin man en vrouw elkaar ontmoeten. Het begrip bloembekleedselen kan men derhalve beschouwen als ontleend aan Linnaeus. Bloembekleedselen worden over het algemeen verdeeld in vaak groene kelkbladen of sepalen en de meestal anders gekleurde kroonbladen of petalen; is er tussen kelk en kroon weinig of geen verschil vast te stellen, dan spreekt men in plaats van bloemkelk en bloemkroon van bloemdek. Tepalen is de mooie naam voor bloemdekbladen.

Door een presentatie in honderd schermen – dwz. op de wand geprojecteerde beeldschermen – werd het verschil tussen verscheidene bloemvormen en bloeiwijzen verduidelijkt. Daarbij dienden de ons bekende Gele lis en Gele plomp met de kleur geel als uitgangspunt. Beide planten hebben een nogal afwijkende bloei.

Iris pseudacorus, bloeit uit een schede

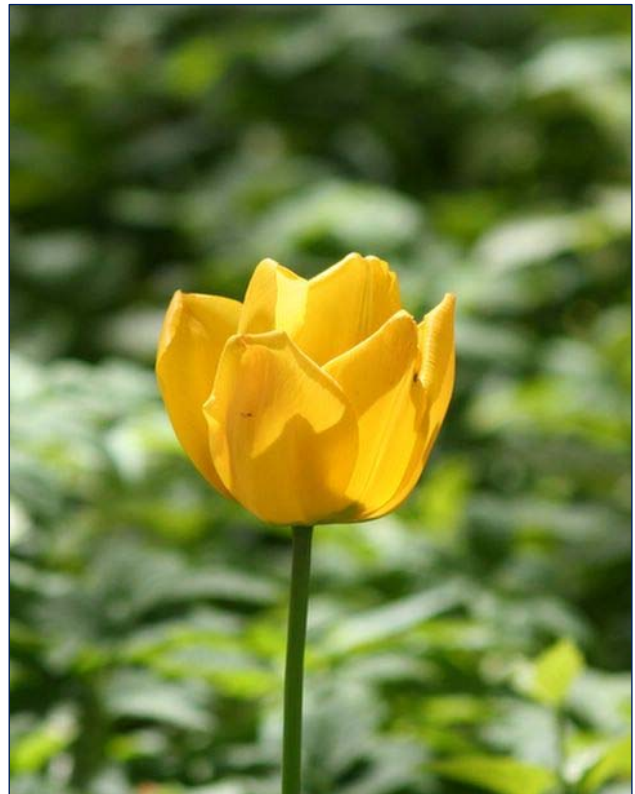
Het is opvallend dat vooral bij de monocotylen of eenzaadlobbigen een bloemdek voorkomt danwel velerlei bloeiwijzen binnen omhullend schutblad worden aangetroffen. *Acorus calamus*, de kalmoes, staat als een familie Acoraceae apart, naast de aronskelkgewassen of Araceae – naaktbloeiers binnen een omhullende schede, schutblad of spatha.

Paris quadrifolia, smal groen bloemdek

Bij aronskelkgewassen, eenbes, katjes enzovoort wordt de kleur geel uitsluitend vertegenwoordigd door stuifmeel. Saffraan is het dure meeldradige geel van *Crocus sativus*. In feite hebben vooral bolgewassen en sommige gewassen met wortelknol bloemdekbladen, dwz. bloemen zonder apart kenbare kelk of kroon; ze vertonen dus een bloemdek! Bij wilde tulpen is dat al wel duidelijk, maar vooral bij grotere

tuintulpen is het goed waarneembaar.

Tuintulp als voorbeeld van bloemdek

Andere kenmerkende voorbeelden zijn er te kust en te keur. Bekijkt u maar eens allerlei bolgewasjes die in voorjaar en lente park of tuin sieren, bijvoorbeeld lelies of krokussen en narcissen. Dan moet echter tevens worden opgemerkt dat de narcisbloem nog beschikt over een extra corolla of bijkroon, als een binnenkrans geplaatst rondom de meeldraden. Juist dit extraatje maakt dat men de narcis verdacht van ijdelheid, van in zichzelf verzonken lijken te zijn, alsof de bloem zich spiegelt in zelfverlustiging zoals de mythologische ijdeltuit Narcissus dat deed.

Bij ingewikkelde bloemen, zoals orchideeën maar vooral dicotylen of tweezaadlobbige planten is de term bloemdek zelden toepasselijk, hoewel soms een kelk niet duidelijk is. Als draad door de presentatie liep een regelmatig terugkerende verwijzing naar de composieten of samengesteldbloemigen die op de een of andere manier ons bloembeeld zo sterk hebben beïnvloed met zonnebloem, margriet en madeliefje. Dat zijn echter geen bloemen, maar bloeiwijzen! Bij zulke samengestelde bloemen is de kelk weinig meer dan wat kelkharen of kelkschubben tussen de afzonderlijke bloempjes, terwijl onder het geheel een omwindsel wordt gevormd. Een omwindsel vindt men vaak ook bij schermbloemigen onder het punt waar de schermvorm ontstaat. Een boterbloem heeft vijf kleine gele kelkbladen en vijf gele kroonbladen. Speenkruid was een wel heel gekke boterbloem: drie gele kelkblaadjes en negen kroonbladen, normaal gesproken. De soort hoort nu in een eigen geslacht.

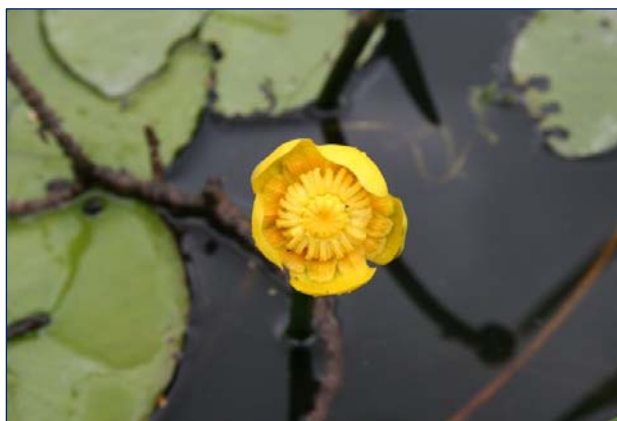
Ficaria verna, speenkruid

Bij het openbloeien kunnen kelkbladen een aparte rol vervullen ofwel in een kenmerkende houding om de bloemkroon gerangschikt zijn, aangedrukt danwel afstaand teruggebogen. Niet meegroeïend, groen, strak aangedrukt zien we oa. bij dotterbloem en wederik. Echter vertonen tennisbloem en ganzerik teruggebogen afstaande kelkbladen.

Wederik met aangedrukte kelkbladen

Volkomen anders verloopt bloemvorming bij de Gele plomp. Hier zien we nl. bij het openbloeien de ronde groene knop uitgroeien tot ronde gele kelk waarvan alleen die oorspronkelijke knopbasis groen blijft: de bloem lijkt een bloemdek. In feite is echter de kelk fraai geel bloemvormend opgevouwen en zitten diep binnenin rechthoekige kroonbladen verscholen! Daarin nu juist kroonbladen herkennen is niet iedereen gegeven – botanisch zou het toch een bloemkroon moeten zijn.

Gele plomp, een blik in de bloem.

Tekst en foto's : Luuc Bauer

© Werkgroep aquatische planten – krant 170

